

Lucie Ausobská, Každodenní život ve svědectvích urozených osob o jejich nezájmu o válečná tažení ve druhé polovině 16. a na počátku 17. století, České Budějovice 2017, Diplomová práce Historického ústavu Filozofické fakulty JU, 107 s.

Posudek vedoucího diplomové práce

S ohledem na skutečnost, že pohled na válečné konflikty v předbělohorské době zprostředkovávali především jejich přímí účastníci, si vybrala Lucie Ausobská obtížný úkol, když chtěla postihnout kolektivní mentalitu vyšších a nižších šlechticů, kteří se naopak zdráhali válečných tažení osobně zúčastnit. Jestliže chtěla proniknout k hodnotám jejich myšlenkových světů, musela se nejprve vypořádat s dobovou normou očekávaného chování urozeného křesťanského bojovníka, kterou absentéři válečných tažení vědomě stavěli na druhou kolej. Právě střet normy a každodennosti v přístupu k válce představoval hlavní koncepční východisko posuzované diplomové práce, s nímž si autorka velmi dobře dokázala poradit. Zatímco obraz očekávané normy chování křesťanských rytířů a jejich přístup k válce mohla načerpat v odborné literatuře, s níž uměla pracovat se žádoucím kritickým nadhledem, teprve hluboký ponor do osobních pramenů autorce umožnil, aby se zamýšlela nad příčinami nechuti některých urozených osob zúčastnit se vojenských tažení. Přestože Lucie Ausobská pracovala také s vydanými prameny, rozhodující část její pramenné základny tvořily nevydané písemnosti, zvláště z badatelsky vděčné archivní sbírky Historica Třeboň.

Analýza obsahu zhruba 130 osobních dopisů se žádostmi o uvolnění z válečných tažení v předbělohorské době autorce umožnila, aby se pokusila s ohledem na chování a jednání aktéra vypracovat typologii konkrétních výmluv a omluv. Velmi dobře zvládnutá historickoantropologická optika pohledu na jejich obsah vedla Lucii Ausobskou ke stanovení sedmi skupin výmluv, které se týkaly těla aktéra, jeho rodiny, domácnosti a moci, dále jeho zkušeností s válkou, vnímání cti a války obecně. Promyšlené typologii by jistě prospělo propojení skupiny pojednávající o válečné zkušenosti a skupiny dotýkající se reflexe války obecně. Důvody, které vedly autorku k vytvoření dvou velice podobných skupin výmluv, jistě budou objasněny při obhajobě práce. Naopak za přínos této kapitoly jednoznačně považují zvolenou metodu zpracování. Diplomantka se zbytečně nesnažila o kvantifikaci, ale svá zjištění opírala o sémantickou analýzu jazyka použitého ve výmluvách, přičemž podstatné části výpovědí zveřejnila přímo v práci.

Ačkoliv pokus autorky o vystižení mentality urozených absentérů válečných tažení (v tomto případě proti osmanským Turkům v letech 1566 a 1594) skončil vzhledem

k mezerovitě dochovaným pramenům spíše v náznacích, lze ocenit jeho teoretické uchopení, které se opíralo o prozopografickou analýzu souboru osob odmítajících z rozmanitých důvodů naplnit očekávané poslání křesťanských rytířů a osobně se zúčastnit války. Diplomantka věrohodně prokázala, že je intelektuálně schopná naplnit obsah prozopografického rozboru, pokud by měla k dispozici dostatek pramenů. Její snaha o proniknutí k bližším sociálním, majetkovým, mocenským a náboženským charakteristikám urozených absentérů válečných tažení si zaslouží uznání, ačkoli autorka nemohla vyvozovat ze svých výzkumů mentality průkaznější závěry. Navzdory pouhým náznakům považují za cenné potvrzení každodenní praxe, že neúčast vyšších i nižších šlechticů v protitureckých tažení nesouvisela s jejich konfesemi (s. 84). Naopak přesnější terminologii by vyžadoval výklad o sociálním okolí urozených absentérů, neboť pojem „vrchnost“ je používán v nesprávném právním významu (s. 73). Při obhajobě práce by se měla Lucie Ausobská podrobněji zmínit o sociálním ukotvení osob, které byly vysílány zpravidla na uherské bojiště jako náhradníci.

Posuzovanou diplomovou práci charakterizuje logická, velmi dobře promyšlená a věcná kompozice, v níž jednotlivé kapitoly na sebe vhodně navazují. Ani po stylistické a jazykové stránce neobsahuje práce výraznější prohřešky (pár drobností na s. 7-8, 16, 25-26, 38, 42, 68). Sjednotit by bylo zapotřebí psaní „P“ nebo „p“ ve spojení vpád Pasovských (s. 60). Lucie Ausobská se dokáže přesně vyjadřovat, její jazyk nepostrádá výstižnou pestrost.

Diplomantka předložila koncepčně, metodologicky, heuristicky a obsahovou zralou práci, při jejímž zpracování prokázala schopnosti klást si metodologicky dobře ukotvené badatelské otázky, samostatně pracovat s paleograficky obtížnějšími prameny a výstižně představit nové poznatky v očekávané kvalitě odborného výkladu. Její práci proto doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji stupněm v ý b o r n ě.

České Budějovice 1. 06. 2017

prof. PhDr. Václav Bůžek, CSc.